

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

найважливіший елемент країни

**За підтримки
громадських організацій**

НЕ ПОТРІБНО БОЯТИСЬ ВІДКРИТОСТІ ДО СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ!

Сьогодні Україна модернізує всі сфери свого життя. Вимоги змін були озвучені під час Революції Гідності, підтримані українським суспільством та включені в програми політичних партій.

Проте ми часто забуваємо тих, без кого ці зміни були б неможливі, применшуючи чи навіть замовчуючи роль проектів міжнародно-технічної допомоги в реформуванні України.

Співпраця з міжнародним співтовариством це не лише ресурси для змін. Це в першу чергу нові підходи і нова культура надання послуг. Це те що ми називаємо міжнародним досвідом у вирішенні проблем.

Партнерські відносини вже дають плоди успіху в Україні.

Це і запровадження електронної системи публічних закупівель Prozorro, яка економить мільярди гривень. Це запуск патрульної поліції, якої б не було без міжнародної підтримки.

Вже сьогодні українці можуть зареєструвати шлюб онлайн, що стало можливим завдяки проектам міжнародно-технічної допомоги, що співпрацював з Мінюстом.

Тисячі громадян вже скористались інструментом бюджету громадської участі, які з'явилися в Україні завдяки проектам підтриманим міжнародними донорами.

Проекти міжнародно-технічної допомоги розвивають інфраструктуру України, будуючи сучасні Центри надання адміністративних послуг в об'єднаних територіальних громадах, осучаснюючи школи та лікарні, відбудовуючи зруйновані війною соціальні об'єкти Донбасу.

Країна, яка хоче радикально підвищити якість своїх інституції та покращити якість життя своїх громадян, потребує досвіду і підтримки від тих, хто вже пройшов цей шлях.

Необхідно чітко усвідомлювати яку саме допомогу ми потребуємо і знаходити надійних партнерів для проведення відповідних реформ

Це велике щастя в сучасних складних умовах Україна має стільки міжнародних друзів.

*Головний редактор
«Громадянського суспільства»
Максим Лаціба*

БОРотьба з корупцією
TAPAS і SACCI:
п'ятирічні проекти
протидії корупції
в Україні 4

ГРОМАДСЬКА ІНІЦІАТИВА
«Ціна» та «цінність»
держави у проектах
«CASE Україна» 7

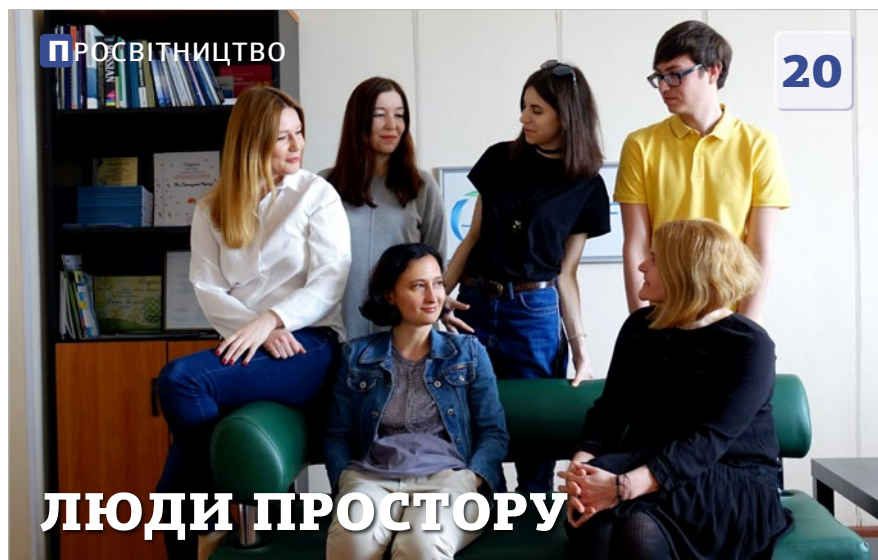
ПРАВА ЛЮДИНИ
Права людини завжди
на часі.....10

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
Держава
і громадськість:
чи вдасться змінити
конфронтацію
на партнерство? 13

НАСТУПНЕ ПОКОЛІННЯ
Майбутнє за молоддю:
як розвиваються
молодіжні громадські
організації в Україні...17

ПРОСВІТНИЦТВО
Люди простору..... 20

ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ
Публічні консультації:
зайвий клопіт чи
страхування від
помилки 24

Суспільно-політичний альманах «Громадянське суспільство», 14 (34) 2018

Цей журнал став можливим завдяки підтримці Американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). УНЦПД несе повну відповідальність за зміст, який може не відображати поглядів USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Головний редактор: Максим Лациба
Випусковий редактор: Олександр Равчев
Адреса редакції: м.Київ, вул Антоновича, 10-А, оф. 3,
тел: (044) 537-07-80, e-mail: ucipr@ucipr.org.ua

Журнал «Громадянське суспільство» видається Українським незалежним центром політичних досліджень в рамках проекту USAID «Громадяни в дії».

Видається на правах рукопису

TAPAS I SACCI: п'ятирічні проекти протидії корупції в Україні

Українські проекти протидії корупції за підтримки USAID допомагають Уряду відкривати дані, вдосконалювати закупівлі та працюють у регіонах, щоб дати людям розуміння, що у них завжди є вибір.

Роман Повзик,
журналіст
«Громадянського
суспільства»

Дані, послуги та закупівлі: електронно та відкрито

Проект «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах» (TAPAS) стартував восени 2016 року. Його місія – протидія корупції через реформу електронного врядування в Україні та запровадження кращих світових практик у кількох сферах.

Відкрити дані держави громадянам

TAPAS працює над тим, щоб всі 17 центральних міністерств та принаймні 35 міст з населенням понад 100 000 мешканців регулярно публікували свої дані.

Свіжий приклад – Чернівці, де 14 лютого запрацював Портал відкритих даних міста. На ньому можна знайти 29 наборів даних про різні сфери життєдіяльності міста у придатному для аналізу форматі. Крім того, Чернівці стали першим містом в Україні, де місцеві мешканці матимуть доступ до медичних даних.

Також важливою у цьому плані є серія конкурсів Open Data Challenge. Вони спрямовані на розвиток інновацій та створення нових громадських послуг. Анонсування конкурсу у червні минулого року зробив Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман:

– Держава відкриває дані не лише для підвищення прозорості й боротьби з корупцією, а й для стимулювання розвитку комерційних та громадських проектів на базі від-

критих даних, які мають величезні перспективи (наприклад, сьогодні Direct Open Data Market Size EU оцінюється на рівні 60 млрд євро).

Переможцем першого конкурсу став проект «Відкритий ринок вугілля» – онлайн-аукціон з продажу вугілля. Друге місце – «Суд на долоні» – аналітичний інструмент для пошуку, дослідження та візуалізації судових рішень. Третім став проект «Штрафи.UA» – технологія мобільного трекінгу, що дозволяє визначати якість водіння, використовуючи телеметричні властивості смартфона. Ці проекти отримали 600, 500 і 400 тис. грн.

Над цим компонентом програма працює і в партнерстві з аналітичним центром «Тексти». Мета співпраці – підготовка тренерів з відкритих даних у регіонах.

Керівник комунікацій проекту Анна Гончарик говорить, що на реалізацію програми вони дивляться не лише з технічної точки зору, а й з точки зору протидії корупції:

– Громадські активісти якраз і потрібні для контролю. Ми підтримуємо теорію «золотого трикутника», яку часто використовують наші партнери з Prozorro. Реальні зміни та реформи можливі тільки тоді, коли три сторони зацікавлені і бачать у цьому сенс. Це держава, що ініціює бізнес, котрий прощтовхує громадянське суспільство, яке контролює. Якщо хтось випадає, то йде перекіс і можливості для зловживань.

Керівник напрямку відкритих даних TAPAS Катерина Оніліогву

у публікації для «Української Правди» зазначає, що найважливішими у цьому році стануть відкриття даних Державної судової адміністрації, «Укравтодору», ЦВК, ДФС, охорони здоров'я та про якість повітря, ліси, енергетичний ринок, ДТП.

«Подальша аналітика даних та нові інструменти на їхній основі дозволять створити значну додаткову вартість та новий рівень прозорості країни. Саме завдяки громадським організаціям та бізнесу відкриті дані змінять Україну в 2018-му» – стверджують Катерина Оніліогву та перший заступник голови Державного агентства з питань електронного урядування Олексій Вискуб.

Покращити електронні закупівлі

Компонент електронних закупівель передбачає їхнє перетворення на стандартний підхід для більшості держзакупівель в Україні. Зокрема, сюди входить підготовка змін до Закону «Про публічні закупівлі» та інших законодавчих актів, що регулюють цю сферу, й ефективна адвокація їхнього прийняття.

Важлива складова на шляху до цієї мети – технологічні інвестиції до IT-інфраструктури платформи ProZorro, спрямовані на підвищення спроможності, створення додаткового функціоналу та покращення безпеки.

– Громадські активісти якраз і покликані за цим усім наглядати. Вони виконують дуже важливу роль для суспільства. Це контролери, які підіймають шум, якщо щось не так, яким довіряють набагато більше, ніж, на жаль, на сьогодні, бізнесу чи державним структурам, які можуть до певної міри бути голосом громадськості, – говорить Анна Гончарик.

Ще один компонент проекту – електронні сервіси. Фахівці допомагають Уряду України розробляти та реалізовувати Дорожню карту електронних послуг.

У регіони – за нульовою толерантністю до корупції

Проект «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні “Взаємодія”» (SACCI) за-

пустився у серпні минулого року. Його теж підтримує USAID. Це п'ятирічна ініціатива, мета якої – зменшення рівня корупції в Україні та підвищення підзвітності і прозорості Уряду.

Вартість проекту – 18 мільйонів доларів. Представники працюють як з органами влади, так і з населенням в цілому. У команди є досвід роботи як у державному секторі, так і неурядових організаціях, зокрема Національній раді реформ.

Головний координуючий партнер програми в ході роботи з іншими органами та державними установами – Секретаріат Кабінету Міністрів України. Проект допоміг СКМУ розробити Річний план реалізації національної антикорупційної комунікаційної стратегії на 2018 рік та продовжуватиме сприяти впровадженню плану протягом року.

Як і у випадку з TAPAS, проект має три компоненти.

Перший – підтримка інституцій. Після аналізу для першого року роботи фахівці обрали два міністерства: інфраструктури й охорони здоров'я (в розрізі запобігання корупції) – Сумську облдержадмі-

ністрацію та місто Дрогобич. Останнє запросили до участі через напрацювання в межах проекту «Smart City», що стане підґрунтям до впровадження пілоту.

Представники SACCI дивляться, як працюють антикорупційні ініціативи на законодавчому рівні та з людьми. Цей компонент включатиме підсилення інституцій в плані розробки документів, нормативно-правової бази щодо антикорупційної діяльності, консультацій і так далі.

Фахівці проекту працюють з уповноваженими з питань запобігання та протидії корупції та з комунікаційними департаментами.

Другий компонент – комунікаційний. SACCI забезпечує обраним інституціям всю підтримку у цій сфері: що саме треба комунікувати всередині структури, а що – населенню, тобто громадським активістам, пересічним мешканцям. Відбувається така собі «побудова знання».

– Якщо говорити про роботу з медіа, то одне із завдань – окрім негативу, який зараз циркулює в ЗМІ, – показати, що в Україні вже є наявні антикорупційні інструменти. Питання в тому, як ними користуватися, щоб не потрапляти в неприємні ситуації, – пояснює керівник

комунікацій проекту Ірина Попова.

Для цього проект співпрацюватиме із українськими медіа для поширення антикорупційних освітніх програм та кампаній. У партнерстві з Українським кризовим медіа-центром фахівці працюватимуть над посиленням спроможності ГО. Окрім цього, УКМЦ також допомагатиме місцевим журналістам підвищувати якість роботи над матеріалами на антикорупційну тематику і поширювати інформацію про боротьбу з корупцією.

Третя складова проекту – побудова нульової толерантності до корупції. Тут SACCI планує пілотно працювати перший рік у Львівській області, де центром буде місто Дрогобич, і в Сумській області.

У цьому розрізі йде робота як з ГО та активістами, так і взагалі з молоддю. Оскільки саме на неї покладаються надії у створенні майбутнього, вільного від корупції. Тут партнером проекту став «Центр політичних студій та аналітики Ейдос».

– Це громадянська освіта в розрізі антикорупційного порядку денного. Робота зі студентами та випускниками ведеться так, щоб вони розуміли, що таке доброчесна та етична поведінка, що в них

завжди є вибір, коли вони стикнулися з корупцією. Але той вибір має бути свідомим: що є інструменти, які можна використовувати для запобігання і протидії корупції, – говорить Ірина Попова.

Обираючи пілотні регіони, представникам SACCI важливо, щоб там була політична воля робити зміни, реформи в плані антикорупційної роботи. Це був не єдиний, але один з ключових показників.

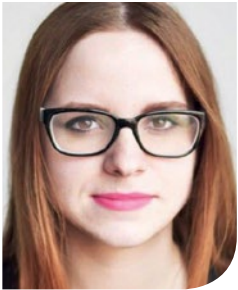
Як зазначає Ірина Попова, Львівська та Сумська області, це, фактично, Захід-Схід. Тому досвід можна буде масштабувати на всю Україну.

Після першого року роботи представники проекту націляться й на інші регіони, які поки що не називають. Взагалі ж після п'яти років фахівці очікують побачити два показники. Перший – щоб та аудиторія, з якою працюють, знала наявні антикорупційні інструменти та як їх використовувати для протидії корупції. Другий показник – щоб вона не вдавалася до корупції.

– Фактично, одна із задач – зміна поведінки. Ми сподіваємося, що за п'ять років принаймні в наших таргетованих регіонах зможемо це зробити, – підсумовує Ірина Попова.

«ЦІНА» ТА «ЦІННІСТЬ» ДЕРЖАВИ У ПРОЕКТАХ «CASE УКРАЇНА»

Бюджет України на 2018 рік – майже 1 трлн гривень. На що підуть ці кошти і чи можна їх витратити ефективніше? І який внесок зробив конкретний громадянин? Урядові установи не дуже поспішають розказувати це громадянам. Тому лідерство тут тримають громадські організації.

Катерина Кролевська,
журналістка
«Громадянського суспільства»

Аналітичний центр «CASE Україна», який займається проектом «Ціна держави», ще 2015 року випустив онлайн-симулятор бюджету країни. У ньому будь-хто може спробувати розподілити державні гроші на свій розсуд і на ті галузі, які вважає важливими, а потім «прийняти» бюджет і подивитися, що вийде.

Тут же є і калькулятор, який покаже, наскільки ви утримуєте державу, і які конкретно галузі. Наприклад, якщо ви отримуєте 5 тисяч гривень «чистої» зарплати щомісяця – це значить, що щороку сплачуєте державі 53 тисячі гривень податків і зборів. Сюди входять вирахування до пенсійного фонду, гроші на освіту, медицину, соціальний захист, утримання поліції та чиновницького апарату тощо.

Для кожної галузі передбачена чітка структура витрат. Тобто можна зменшувати або збільшувати витрати з кожної окремої статті для тієї чи іншої галузі. Скоротити витрати на медицину або освіту, як у нас найчастіше люблять робити, можна, урізавши зарплати, скасувавши спеціальні заходи, доплати тощо. А потім взяти ці самі «зайві» гроші і спрямувати на інші більш пріоритетні сегменти тієї чи іншої галузі. Які саме – вирішувати вам.

Ресурс «Ціна держави» роз'яснює пересічним користувачам, куди саме йдуть наші податки, як

працює державна економіка, та має на меті озброїти людей знаннями для боротьби з корупцією в країні.

– Якось один з політиків почав відкрито обіцяти 500 євро пенсії вже в найближчому майбутньому – для цього бюджет пенсійного фонду повинен був у два рази перевищувати весь ВВП країни. Але це зрозуміло для експертів, звичайним людям потрібно це пояснювати. Тоді і виникла ідея інструменту, де можна на реальних прикладах перевірити можливість підвищення пенсій, зарплат або реалізації інших ідей, що пестять слух виборця, – розповідає директор з комунікацій «CASE Україна» Микола Малуха.

У деяких випадках, користувачеві пропонується впливати не тільки на цифри, а й на якість. Наприклад, якщо запропонувати користувачам управляти витратами на держапарат, зрозуміло, що багато хто просто захоче урізати зарплати чиновникам і скоротити їхнє число. Але це не відображало б реальний стан справ, тому в симулятор заклали якість роботи чиновників і їхню продуктивність справлятися з документообігом, а також – роботу електронного уряду.

Додати можливість керувати витратами на армію розробники не змогли, оскільки необхідна для цього інформація є засекреченою. Таким чином, ця стаття витрат

Ціна держави Like You and 30K others like this. UA RU EN

БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НОВИНИ ДЕРЖ. ПІДПРИЄМСТВА **КАЛЬКУЛЯТОРИ** ПРО НАС

РАХУНОК ВІД ДЕРЖАВИ ПЕНСІЙНИЙ КАЛЬКУЛЯТОР БІЗНЕС КАЛЬКУЛЯТОР ПОДАТКОВИЙ БОРГ СИМУЛЯТОР БЮДЖЕТУ

Рахунок від держави

Моя «чиста» зарплата (грн/міс.)

10000

[Докладніше](#)

Пенсії	Соціальний захист	Освіта	Підтримка економіки	Віксити за зарплатею	Правоохоронні органи	Медицина	Збройні сили	Чинючий апарат	Культура та спорт	Комуніальне господарство	Охорона довкілля
39 886	7 580	9 581	6 369	6 332	5 391	5 149	4 290	3 612	1 361	1 065	358
грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік	грн/рік

УКРАЇНА -- 2018 РІК
РАХУНОК ВІД ДЕРЖАВИ

Пенсії	39 886,26
Соціальний захист	7 580,35

Ваші «чисті» доходи: **90 889 грн/рік**

Ваші податки: **90 975 грн/рік**

Підтримати: 42.5K, 42.5K, 597, 117, 81, 5.9K

в симуляторі представлена у спрощеному варіанті. Ще одне обмеження: зараз у симуляторі можна працювати тільки з видатковою частиною, але в майбутньому команда планує додати і дохідну.

Зрозуміло, структура витрат за статтями сильно спрощена в порівнянні зі справжнім бюджетом, але все ж загальне уявлення про те, як все влаштовано, симулятор дає.

– Податки та бюджет – це нудно та нецікаво. Жодна нормальна людина не буде розбиратись у сотнях цифр із багатьма нулями. Але якщо покладатися лише на чесність чи-

новників, то ми ніколи не виберемося із пастки бідності. Складність «бюджетної науки» для пересічного громадянина є надійним тилом для казнокрадів, – розповідає Микола Малуха.

І саме ця проблема спонукала заснувати ресурс. Мета команди – оживити нудні й далекі від людей цифри та дати можливість кожному досконало розібратися, куди йдуть його податки:

— Ми прагнемо озброїти людей аргументами та знаннями для боротьби з корупціонерами.

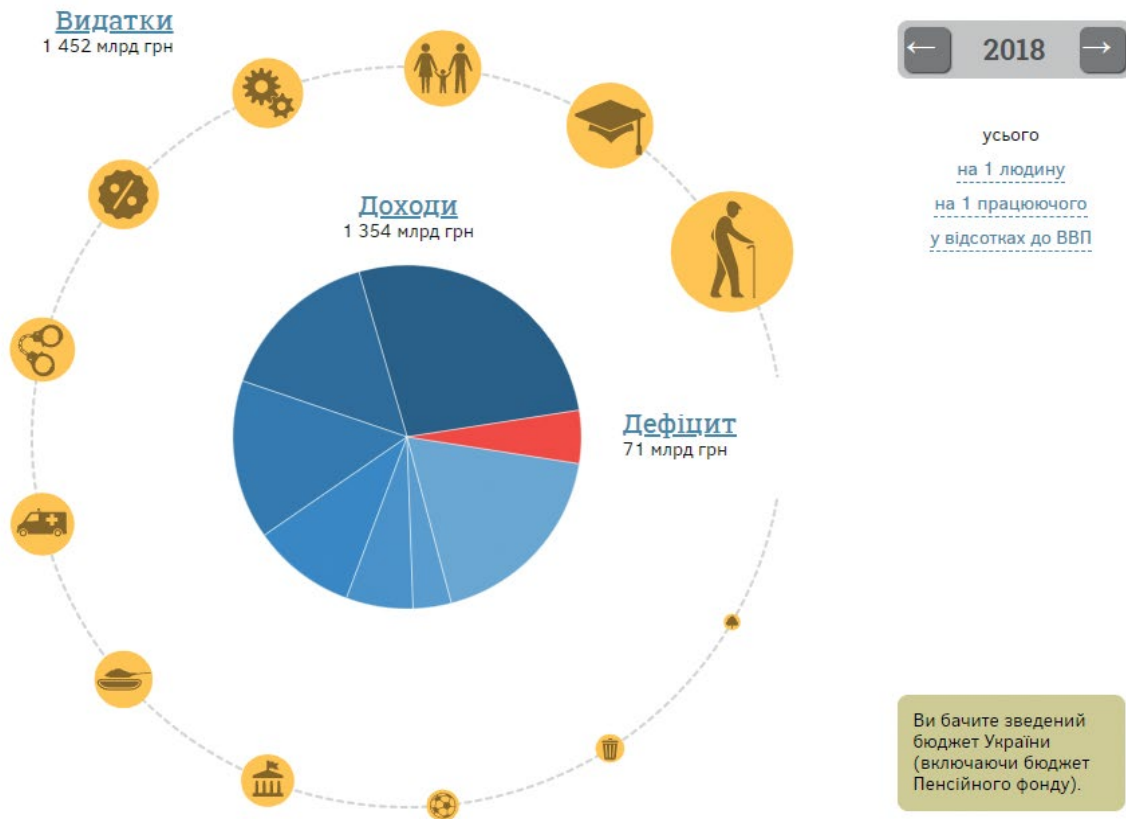
Ще один із напрямів просвітницької діяльності команди «Ціна

держави» – публікація освітніх відео. На сьогодні YouTube-канал проекту пропонує перекладені українською мовою ролики з роз'ясненням економічних явищ.

Разом з тим, команда проекту активно працює з підприємцями. Для цього вони створили дорадчий орган – Бізнес-раду. Її члени відповідають за ефективну комунікацію між бізнес-спільнотою та «Ціною держави»:

– За допомогою Бізнес-ради ми сподіваємося розширити роль підприємців в Україні. Сьогодні ця роль вже не може обмежуватися тільки допомогою нужденним.

Бюджет України

Бізнес пліч-о-пліч з громадськістю може дати суспільству набагато більше. Активна позиція бізнесменів – запорука стійкості економічного розвитку, забезпечення рівних правил гри і рівних можливостей, руйнування монополії політиків на прийняття рішень, – пояснюють учасники проекту.

Бізнес-рада обирає важливі для спільноти підприємців теми. «Ціна держави» аналізує та досліджує їх, робить висновки та рекомендації, проводить адвокаційні кампанії на основі отриманих результатів. В ідеалі, внаслідок цього має зрости якість державної політики, зокрема зменшиться вартість утримання держави для платників податків та, як результат, покращитися бізнес-клімат і стандарти життя в Україні.

– Ми прагнемо залучити до наших проектів якомога більше небайдужих людей. Це буде всім на користь. Люди, завдяки нам,

дізнаються щось нове, зустрічають однодумців, отримують можливість висловити свою точку зору і долучитися до суспільно корисної справи. Ми, натомість, чуємо багато цікавих ідей і розширюємо масштаби діяльності. Більше того, в глобальному плані, така співпраця – відчутний вне-

сок у становлення нового типу суспільства в Україні: обізнаного, відповідального, ініціативного, об'єднаного, – ділиться Микола Малуха.

У 2016 році проект «Ціна держави» зайняв перше місце на конкурсі «The Bobs» у номінації «Найкращий сайт або блог українською». Та Микола Малуха наголошує: сайт – не єдиний напрям роботи команди, і насправді є багато важливіших проектів.

– За останні роки нам вдалося перекласти українською мовою багато суспільно важливої економічної літератури та вдосконалити проект. Ми відобразили на ньому корупційні процеси в Україні у вигляді онлайн-гри та створили низку інших інтерактивних інструментів, які перетворюють українців на свідомих платників податків та підштовхують їх до більш активної життєвої позиції у впровадженні реформ, – наголошує Микола Малуха.

ПРАВА ЛЮДИНИ ЗАВЖДИ НА ЧАСІ.

Українська гельсінська спілка прав людини (УГСПЛ) – одна з найдавніших і найбільших правозахисних організацій в Україні. Вона була створена в 2004 році і номінально вважається спадкоємицею Української Гельсінської Групи 1976 року. Нині до складу УГСПЛ входять 27 організацій з усіх областей України. «Громадянське суспільство» поспілкувалося з головою Гельсінської спілки Олександром Павліченком про захист прав людини в Україні сьогодні і роль УГСПЛ у цьому процесі.

Наталія Міняйло,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

Війна вносить корективи

З середини 2014 року найважливіший пріоритет для УГСПЛ – реінтеграція окупованих територій Криму та Донбасу. Особливо ж захист прав людини на цих територіях і в так званій «сірій зоні», що знаходиться у безпосередній близькості до зони бойових дій.

«У грудні ми разом з Центром Громадянських Свобод провели правозахисну НЕконференцію, де ключовим було питання Донбасу і Криму. Люди, які проживають на цих територіях, надзвичайно вразливі, причому в різних сферах. Це стосується і виплати заробітної плати, і доступу до освіти, і компенсації за пошкодження майна в прифронтовій зоні. Наша організація сьогодні опікується майже всіма цими питаннями. Ми допомагаємо людям скласти скаргу, ведемо справу в суді. Якщо справу не вдається вирішити в українських судах, то йдемо у Європейський суд з прав людини», – розповідає голова УГСПЛ.

За його словами, за останні кілька років юристи спілки подали до ЄСПЛ понад 400 справ. Більшість з них стосується пошкодження майна. Невеликі пошкодження – вибиті вікна чи поламаний паркан – можна полагодити

своїми силами або з допомогою волонтерських організацій. Проте в зоні АТО багато будинків були зруйновані повністю. На їх відновлення треба більші суми, а на це держава йде неохоче.

«У таких випадках ми долучаємося до справи і подаємо до ЄСПЛ. Це так звані «клонові» справи. У бюджеті переважно закладені гроші на ремонт державних чи комунальних приміщень. Однак у результаті бойових дій тисячі людей залишилися без даху над головою, і досі немає механізму, як відшкодувати людині її зруйнований будинок», – стверджує Олександр Павліченко.

При цьому має бути розроблена методологія компенсації втраченого будинку: за якими цінами буде відшкодовуватися вартість будинку

ку, оскільки майно, яке ще 4-5 років тому коштувало десятки тисяч доларів і за вартістю можна було зіставити з будинком у Київській області, зараз у зв'язку з військовими діями не коштує майже нічого.

Інтегрувати, не можна покинути

На кінець 2017 року в Україні, за даними Мінсоцполітики, було 1,6 млн переселенців з Криму та Донбасу.

«У нас немає фактично залишених напризволяще осіб, які не змогли бути прилаштовані чи повністю вийшли з-під уваги держави. Це одиничні випадки, які так само вимагають реагування та втручання органів опіки. Але загалом колапсу в державі не відбулося», – стверджує голова УГСПЛ.

Проте він звертає увагу на побутові складнощі соціалізації переселенців з Донбасу і Криму. Вони стосуються, наприклад, реєстрації актів цивільного стану – народження дитини, одруження, смерті. Труднощі чекають, коли людина

хоче віддати дитину до школи чи до дитячого садочка.

«Ці найпростіші дії можуть виявитися проблемою для переселенців. Якщо для більшості українців достатньо, наприклад, паспорта чи коду, від переселенців можуть вимагати й інші документи. Інколи це доходить до абсурду – за якоюсь

довідкою людину можуть відправити на окуповані території. У таких випадках ми консультуємо людей, але водночас розробляємо законопроекти, які мають спростити інтеграцію вихідців з Донбасу і Криму. Тому ми підготували дорожню карту, що має зробити Україна для дотримання прав людини у зв'язку

Напрями діяльності УГСПЛ

- захист прав людини та основоположних свобод у судах, органах державної влади та місцевого самоврядування; надання правової допомоги особам у захисті своїх прав і свобод;
- здійснення постійного моніторингу дотримання прав людини та основоположних свобод в Україні й інформування про факти порушень прав і свобод;
- здійснення досліджень з прав людини та основоположних свобод, у тому числі, постійний моніторинг проектів законів та інших правових актів, протидія прийняттю нормативних актів, що погіршують забезпеченість прав і свобод, громадське обговорення проектів нормативних актів, підготовка власних пропозицій;
- навчання правам людини: проведення освітніх заходів і кампаній, семінарів, тренінгів, конференцій, шкіл тощо;
- розвиток і підтримка мережі правозахисних організацій.

з окупацією Криму», – каже Олександр Павліченко.

Окремо керівник найбільшої правозахисної організації України виділяє так зване «банківське питання». Досить часто українські банки блокують платіжні картки переселенців з Криму, оскільки вони вважаються нерезидентами в Україні. У такому випадку треба йти до банку, показувати довідку переселенця та іноді додавати ще декілька документів, щоб підтвердити, що ви тут знаходитеся, працюєте та сплачуєте податки.

Виклики і загрози

На думку Олександра Павліченка, питання Донбасу залишатиметься актуальним для України ще не один рік. Окрім того, він виділяє ще одну проблему, яка досі не вирішена. Це так зване перехідне законодавство.

«Це нова проблема, й українці з нею зіштовхнулися після початку російської агресії. Уявімо ситуацію, що під час війни ви вбили солдата-коллаборанта – громадянина

України. Ви вбивця чи виконували наказ? Якщо трактувати закон буквально, то ви вбивця і вам можуть присудити вирок на 15 років позбавлення волі. Але ж насправді ви захищали свою землю від загарбників. Що робити в цьому випадку? А таких ситуацій у зв'язку з війною на Донбасі дуже багато», – запитує голова УГСПЛ.

Тому постає проблема так званого перехідного законодавства – як застосувати кримінальний та адміністративний кодекси в нових умовах.

На її подолання спрямований підписаний у лютому 2018 року меморандум між УГСПЛ та Асоціацією розвитку суддівського самоврядування.

Це програма, яка передбачає навчання українських суддів прецедентного права. Таке право діє в багатьох країнах Євросоюзу та в Сполучених Штатах Америки. На прецедент орієнтується й ЄСПЛ.

«Нещодавно ми провели опитування серед українців про права людини. Запитували й про інстру-

Проекти УГСПЛ:

- Програма USAID «Права людини в дії»
- Проект «Права людини понад усе» за підтримки та Уряду Канади
- Громадські приймальні УГСПЛ
- Дистанційне навчання адвокатів правам людини
- Адвокація та підвищення спроможності уряду в сфері міграції
- Міжнародний фестиваль документального кіно Docudays.UA
- Доповіді та дослідження про права людини
- Освітній дім з прав людини – Чернігів (ОДПЛ-Ч)
- Моніторинг та адвокація ефективного виконання рішень міжнародних інстанцій в Україні за підтримки Проекту USAID «Справедливе правосуддя»
- Програма USAID «Нове правосуддя»
- Інструмент регіонального моніторингу місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги

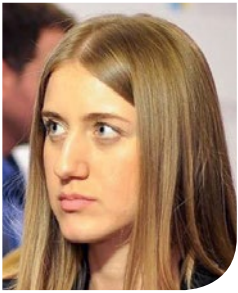
менти захисту своїх прав. Лише невеликий відсоток людей довіряє судам і поліції. Така ситуація дуже важливий виклик для суспільства, і над її вирішенням треба працювати», – говорить Олександр Павліченко.

Голова УГСПЛ також звертає увагу на небезпеку, що стоїть перед громадянським суспільством, – так звану «правку Чорновол», яка запроваджує обов'язкове декларування для антикорупційних організацій.

«Уже зараз маємо два законопроекти, які під гаслом більшої відкритості громадянського суспільства будуть вводити певні режими контролю (фіскального, антикорупційного) за діяльністю неурядових організацій. Фактично це пряма загроза їхній роботі», – стверджує керівник Гельсінської спілки.

ДЕРЖАВА І ГРОМАДСЬКІСТЬ: чи вдасться змінити конфронтацію на партнерство?

Донбас після струсу окупації залишився без старих героїв, але набув нових. Вони не катапультиувались звідкись, а зросли з рядів місцевих. Причому не тільки в демографічному плані – для різних людей, незалежно від віку, події 2014 року стали поштовхом для переосмислення ставлення до країни і формування активної позиції. Війна навчила, що зі своїми усвідомленими і несвідомими страхами небезпечно залишатися наодинці, ба більше – ховати голову в пісок.

Світлана Майстрюк,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

Як міжнародні рейтинги, так і внутрішні опитування підтверджують вагомі позиції громадянського суспільства в Україні. Однак попри декларативну підтримку держави та офіційне «сприяння» на спільній дорожній карті – планах заходів щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства – щороку залишається чимало «білих плям».

Як можна оцінити виконання минулорічного плану заходів та які завдання стоять перед державою та громадськістю на 2018 рік? Про це ми поговорили з Кирилом Сидорчуком, адвокати-менеджером з питань державної політики розвитку громадянського суспільства Українського незалежного центру політичних досліджень.

Нагадаємо, що потреба у взаємному «офіційному» визнанні та співпраці – держави та громадянського суспільства – з'явилася після Революції Гідності та з початком війни. Коли ряд функцій держави взяло на себе громадянське суспільство та масштабний волонтерський рух. І до слова – досить успішно. А підписання Україною такого «омріяного» документу – Угоди про асоціацію з ЄС – ще сильніше закріпило

за державною зобов'язання підтримувати розвиток громадянського суспільства, посилювати участь та співпрацю у суспільно значущих питаннях як на національному, так і на регіональному рівні.

До того ж важко оминати увагою опитування, що засвідчують високу довіру до організацій громадянського суспільства серед населення. Так, дослідження, проведене Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова в грудні 2017 року, показало, що громадські організації входять до переліку інституцій з найкращим балансом довіри після волонтерських організацій, Збройних сил України та церкви.

Стосунки держави і «третього сектору» були оформлені ще на початку 2016 року, коли Президент затвердив Указом Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки. Щороку Стратегія «втілюється» в планах з чітко визначеними заходами. Моніторингом їхнього виконання займаються як інститути громадянського суспільства, так і Національний інститут стратегічних досліджень.

Провали та перемоги 2017-го

За оцінками проекту «Громадяни в дії», який здійснює моніторинг, план заходів на 2017 рік був виконаний на 45 %. Зокрема, лише 4 заходи виконані повністю, 10 – виконані частково або перебувають у процесі виконання.

Чимало заходів розпочиналися словами «розробити» і «подати», тому були виконані наполовину – проекти нормативно-правових актів були розроблені, але не погоджені з громадськістю та не подані на розгляд Кабінету міністрів.

Жоден передбачений планом на 2017 рік нормативно-правовий акт, який вже зареєстровано у Верховній Раді, наразі не прийнято. Це такі важливі законопроекти, як: «Про місцевий референдум» (№ 2145а-2), «Про гарантії свободи мирних зібрань» (№ 3587), «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання» (№ 2467). Це вплинуло на стан виконання цього Плану заходів.

Однак, у Плані на 2018 рік не передбачено адвокування жодного з цих законопроектів.

А тепер про перемоги. В рамках виконання плану заходів, у Верховній Раді 7 грудня зареєстровано законопроект № 7372 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації всеукраїнських громадських об'єднань». Він був розроблений Мін'юстом спільно з представниками УНЦПД. Наразі законопроект надано для ознайомлення до Комітету з питань промислової політики та підприємництва.

Що стосується часткового виконання, то, перш за все, варто відзначити проект закону про внесення змін до Податкового кодексу України з метою сприяння розвитку благодійної діяльності. Він розроблений, але не зареєстрований у ВР. Тобто цей пункт виконаний частково.

З приводу пункту щодо налагодження співпраці між поліцей-

ськими та представниками благодійних організацій і громадських об'єднань з метою запобігання шахрайству під час публічного збору благодійних пожертв, то благодійні організації говорять, що вони вже налагодили співробітництво з національною поліцією. Тобто цей захід теж можна позначити знаком «плюс».

Також варто відзначити пункт щодо розробки та подання Кабміну проекту Концепції розвитку громадянської освіти та виховання в Україні. Проект розроблений спільно з Міністерством освіти і науки за участі експертів УНЦПД, Відкритим університетом Майдану та іншими громадськими організаціями. Є сподівання, що в кінці березня концепція буде схвалена. З цим тісно пов'язаний пункт щодо реалізації проектів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення. Він потребує подальшого доопрацювання, оскільки немає концепції та відповідно стратегії громадянської освіти.

Не пропустити: завдання на 2018-й

Організації громадянського суспільства можуть долучатися до всіх заходів без винятку. А якщо у них є адвокаційні та аналітичні можливості, то варто не пропустити нагоду взяти участь у розробці аналітичної доповіді, яку готує Національний інститут стратегічних досліджень.

Тепер коротко про головне. По-перше, існує потреба у спрощенні процедури ліквідації громадських організацій зі статусом юридичної особи. Тому в плані заходів на 2018 рік відзначена необхідність розроблення із залученням інститутів громадянського суспільства

По-друге, дуже важливе завдання: запровадити онлайн-реєстрацію громадських об'єднань та благодійних організацій за допомогою електронних сервісів Міністерства юстиції України.

По-четверте, у плані на 2018 рік є пункт, який уже викликав жваві дискусії – про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податкових стимулів для надавачів благодійної допомоги. Він запроваджує в законодавстві України новий термін – «відсоткова філантропія». Це можливість для платника податку на прибуток на власний розсуд жертвувати законодавчо визначений відсоток сплаченого

них інститутами громадянського суспільства, на виконання яких надається фінансова підтримка. Його погоджено з Міністерством молоді та спорту. Варто відзначити, що на сьогодні немає єдиного вікна, як і єдиної процедури проведення електронних конкурсів для отримання фінансової підтримки на реалізацію проектів громадських організацій.

Не «Планом» єдиним

Тож важливих завдань на 2018 рік визначено немало. Однак невиконання більш ніж половини минулорічних не залишає ілюзій щодо обсягу їх реалізації цьогоріч.

та подачі Кабміну пропозицій щодо спрощення та удосконалення механізму ліквідації громадської організації із статусом юридичної особи. Проект «Громадяни в дії» буде долучатися до його виконання.

По-друге, необхідно розробити та подати законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань захисту найменування та символіки громадських об'єднань».

податку, який він мав би заплатити державі, на користь обраної неприбуткової організації. Також у цей пункт вдалося включити питання про врегулювання діяльності відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій.

По-п'яте, проект «Громадяни в дії» запропонував ідею єдиного урядового порталу для проведення електронних конкурсів з визначення програм, розробле-

Можна покивати в бік влади, знитати плечима, бо «у них не на часі», але це не вирішить питання.

Тому громадські організації по можливості повинні максимально консолідувати зусилля там, де мають свої адвокаційні, експертні та аналітичні ресурси. Важливо, щоб Національна стратегія залишилася майданчиком для конструктиву та партнерства між державою і громадянським суспільством.

МАЙБУТНЄ ЗА МОЛОДДЮ: як розвиваються молодіжні громадські організації в Україні

Суттєвою складовою розвитку будь-якої держави є включеність в цей розвиток молоді – їхня громадська позиція та зацікавленість в успішності рідної країни. Якою є сучасна молодь України? Які в неї ідеї та прагнення? Відповіді на ці запитання дають заступник міністра та представники молодіжних громадських організацій.

Галина Мешко,
журналістка
«Громадянського
суспільства».

Як виглядає молодь очима держави?

Олександр Ярема, заступник Міністра молоді та спорту України, оптимістично дивиться на стан справ із молодіжною активністю.

«В Україні суттєво збільшилася кількість молодіжних організацій. Це своєрідні майданчики підготовки майбутніх кадрів, які в майбутньому придуть на керівні посади в органи влади та місцевого самоврядування. А самі організації стають надійними містками для розвитку міжнародної молодіжної

співпраці й інтеграції України в загальносвітовий простір.

Важливим питанням є консолідація молодіжного руху. Досвід європейських країн показує, що в сфері молодіжної політики відбуваються більші зміни саме в тих країнах, де консолідований молодіжний рух на партнерських засадах взаємодіє з органами влади.

Також планується запровадження конкурсів, спрямованих на інституційну підтримку організацій. Вона дасть змогу організаціям розвиватися більш стабільно,

планувати на довшу перспективу та залучати якісних фахівців до своєї роботи».

Студентська точка зору

«Українська асоціація студентів» включає в себе органи студентського самоврядування сотень вищих навчальних закладів по всій країні. Представляє інтереси студентів у міністерствах та інших державних структурах. Також УАС є членом European Students' Union, яке об'єднує національні студентські спілки

усіх європейських країн. Президент асоціації Лідія Фесенко поділилася з нами планами на майбутнє: «Наразі чимало уваги приділяємо комунікаціям, бо це насправді неоціненна територія розвитку кожної людини, особливо для нас, студентів. Організації вже 18 років і саме зараз Асоціація має всі шанси бути ще ефективнішою. Пройти довгий шлях та піднятися на так званий «Олімп» – це одне, а втриматися на ньому – це вже інше питання.

Також важливо підготувати наших наступників, щоб вони були

чесними, не використовували організацію для власних цілей».

Долучитися до УАС може будь-який Орган студентського самоврядування. Головне – рішення або витяг з рішення, заповнена анкета та положення органу. Все це надсилається до секретаріату організації на пошту і розглядається членами правління ОСС.

«Також у нас є асоційоване членство з правом дорадчого голосу. Членами можуть стати наукові товариства та громадські організації, які об'єднують студентів», – зазначила Лідія Фесенко.

Громадський хедхантинг молоді

«YouthDay» називають себе громадською організацією майбутнього. Це фестиваль молодіжних ініціатив, місія якого – залучити до громадського сектора якомога більше молоді. Під час фестивалю громадські організації та ініціативи знаходять нових стажерів, волонтерів чи співробітників. Відвідувачі дізнаються про десятки важливих проектів, а паралельно слухають виступи успішних у своїй справі спікерів.

«Ми хотіли б розвивати ідею «розбудови взаємодовіри для досягнення великих цілей» серед молодіжних організацій. Особливо таких, що мають регіональне представництво та напряду працюють з молоддю. На нашу думку, нестача взаємодовіри у суспільстві (зокрема – громадянському) заважає вибудувати великі та стійкі інституції, які потрібні для реалізації великих ідей. Наразі ми консультиємося з представниками молодіжних організацій та упаковуємо проект у чітку форму», – зазначив один з організаторів організації Сергій Зайченко.

Орієнтовна дата наступного фестивалю – 23 червня.

«Єдині обмеження, які ми собі ставимо щодо організації наступного фестивалю – не співпрацю-

тивних громадських організацій та некомерційних ініціатив, які не мають власних приміщень для роботи. «YouthDay» збирають усіх небайдужих для реалізації ідей.

«Ми застрягли на етапі пошуку приміщення. Якщо пошук фінансів для підтримки, ремонту та персоналу не лякає, то спроба отримати приміщення, яке б було не у трьох спальних районах – дійсно виклик», – коментує Сергій Зайченко.

Молодість – час для волонтерства

«Альтернатива-В» позиціонує себе неполітичною та неприбутковою громадською організацією. Створена у 1992 році, вона і досі має на меті об'єднання та співпрацю молодіжних організацій, а та-

спортивних заходів, консультацій, конференцій, стаді-турів;

- координація соціальних волонтерських проектів (6-12 місяців) на території України із залученням іноземних волонтерів.

Про найуспішніші проекти ВАМС Альтернативи-В розповів Бідношей Валерій, співзасновник асоціації: «Однією із найстарших є програма міжнародних волонтерських таборів – двосторонній молодіжний обмін, який існує з моменту заснування організації. Успішним був також табір в Музеї народної архітектури і побуту середньої Наддніпрянщини в місті Переяслав-Хмельницький Київської області. Волонтери виконували роботи з благоустрою території Музею. Ми організували цей табір щорічно до 2014 року. Також наша

вати з організаціями, що пропагують насильство щодо певних груп населення чи конкретних осіб, що підтримують російську агресію, а також організацій, що активно використовують «hate speech», – наголосив організатор фестивалю.

Ще одним важливим проектом на стадії розвитку є воркплейс «ВСІ». У Києві існує безліч ак-

кож вироблення у молодих людей активної громадянської позиції. Основними напрямками діяльності «Альтернативи-В» є:

- організація та проведення міжнародних молодіжних волонтерських таборів на території України;
- координація міжнародних волонтерських обмінів;
- організація семінарів, тренінгів,

асоціація координувала антибулінгову програму «Повага дією» з попередження насилля серед підлітків».

Завдяки переліченим та безлічі інших організацій молодь нашої країни має змогу реалізовувати власні потреби у розвитку. Разом з молодіжними організаціями розвивається і громадський простір, а значить – розвивається й Україна.

ЛЮДИ ПРОСТОРУ

Мабуть, серед читачів – представників громадянського суспільства України – небагато знайдеться людей, кому ще не знайомий Громадський Простір. Не тому, що організація працює вже 12 років, а сама веб-платформа Prostir.Ua – ще більше. А тому – ЯК працює, працює саме ДЛЯ ВАС, для активу громадського сектору.

Портал цікавий не лише для громадських організацій. Проте ядро активностей, сервісів, інфоприводів, стратегій – на задоволення потреб і запитів ГО. Команда усвідомлює, що Простір – досі унікальний інфраструктурний ресурс для тисяч НУО. І не зупиняється. Протягом останніх років оптимізовано авторський інформаційний компонент, а також значно модернізовано веб-платформу.

Але ми сьогодні дещо не про це. А про Людей Простору. Адже хтось же творить цей поступ, контент, редагує Ваші новини, відшукує для Вас найкращі можливості, щодня надає підтримку ГО. І ми завітали в той самий Простір – познайомитися і познайомити Вас із Просторянами.

Що для Вас Громадський Простір?

Алла Прунь,
виконавча
директорка

Наповненість. Бо простір – це одразу про зміст, така перша асоціація з філософії. Це і мотивація, і розвиток, і мереживо дружніх комунікацій. А люди?! Простір, що віддзеркалює багатшарові і різноаспектні суспільні перетво-

рення, допомагає перетворювачам, сам творить зміни. І це простір моїх власних перетворень. Зараз отримуємо десятки згод на волонтерів у Просторі. Це щось! Там трапляються такі (!) слова-спонукки повзаємодіяти з нами – щоразу читаєш і переживаєш момент катарсису. Це те, що наснажує і додає геометричної прогресії до твоєї мотивації. Навіть наш IT-адміністратор читає і каже: «дзусь, ми вигоримо з такими людьми!» (посміхається – авт.).

Любов Єремичева,
журналістка

Громадський Простір – завжди на перетині важливого й актуального. У ньому концентруються акценти з різних сфер та відтінків громадянської активності. По права людини – сюди, по важливе у законодавстві – сюди, тут же й культура, й освіта, й реформи, й ціннісні речі. Для цього – розмови з прогресивними про прогресивне, база знань із підказками для активістів, можливості озвучити свої бачення в колонках. Мені подобається бути причетною до команди, яка намагається змінити простір довкола.

Сергій Істелеулов,
ІТ-адміністратор

Для мене – це можливість робити світ кращим у дуже дружній команді, займаючись улюбленою справою. Тим, що добре вмію робити та чого потребує суспільство. І, таким чином, зібрати відсутні частки пазлу, щоб мати «ікігаї» – японське поняття, що означає відчуття власного призначення в житті, «сенс життя».

Тетяна Бондар,
бухгалтер / адміністратор

Для мене Громадський Простір – перш за все, надзвичайно незвичайні люди. Саме вони, такі

різні, такі енергійні і такі щирі, створюють ту колективну атмосферу, в якій хочеться бути.

Слава Сергійчук,
журналістка

Громадський Простір – це приклад інституції, робота якої базується на відкритості, свободі й довірі. На мій погляд, такої “моделі” організації, що побудована на вищезгаданих принципах, потребує наше суспільство і на макрорівні. Власне, ці три показники є дуже важливими для мене, як на професійному, так і на особистісному рівнях. Тут створено умови для мого професійного розвитку. Я маю свободу дій та самовираження. Що не менш важливо – власні погляди збігаються із цінностями самої організації. Простір – справді невід’ємна частина мого життя

та життя багатьох організацій, що щодня користуються платформою.

Віталій Ніщименко,
редактор

Не просто робота, не просто звичайна громадська організація / медіа, а стиль життя. Це місце, куди хочеться повертатися, де хочеться творити і створювати якісний і потрібний продукт. Портал і просторяни всюди зі мною. Ми разом працюємо, розмірковуємо над буттям, відпочиваємо і, звичайно, змінюємо світ на краще.

Зони відповідальності. Яка роль кожного у Просторі?

Алла Прунь

У мене далеко не суто управлінські, представницькі обов’язки.

Бо простору вже більше 10 років, починаючи як редактор, далі головний редактор (до речі, за фахом) – і, однієї миті, я отримала довіру очолити Громадський Простір. Сьогодні в Просторі я комунікатор, із зовнішнім і внутрішнім просторами (для їхнього порозуміння), водночас інтегратор оргрозвитку, фандрейзер, в силу специфіки нашої роботи довелось опанувати навіть трішки ІТ. Хоча з режиму редактора відключитися не вдалось. У нас всі багатофункціональні, постійно розвиваються, нарощують компетенції, ростуть над собою. Ось чому в очах аудиторії Простір – колектив із 20 осіб. Так-так, такі уявлення про чисельність нашої команди.

Любов Єремичева

Раніше я була редакторкою, зараз – більш зосереджена на журналістиці. Мені подобається мати можливість знайомитися з людьми, які щодня змінюють країну – маленькими чи великими кроками. Насправді, таких стало більше, і ми намагаємося зробити ці обличчя видимими. Розповідаємо про активістів, які працюють над реформами в країні, які докладають зусилля для встановлення гендерної рівності чи покращення екологічного становища, про людей, які вболівають за нашу культуру, про правозахисників, волонтерів та благодійників... Зокрема через новий офлайн-формат «Prostir Talks» – фокусні зустрічі-обговорення на актуальній тематики.

Слава Сергійчук

Я розповідаю про третій сектор. Текст, картинка, фотографія – фіксують важливі речі. Тож я поширюю історії, цікаві та корисні для сектору кейси за допомогою цих інструментів. А разом з ними – цінності, яких, на мою думку, потребує наше суспільство. Бо, на відміну від державних структур чи бізнесу, громадський сектор першочергово

орієнтований на людину та можливості, які вона зможе використати, щоб змінити наш світ на краще.

Віталій Ніщименко

У просторі я вільний художник. Ілюстрації, фото, відео, тексти... щодня щось нове, цікаве і, найголовніше, корисне. Ставлячи перед собою чергове завдання, я розвиваюсь як особистість і як професіонал, освоюю нові сервіси та постійно вдосконалюю роботу. І тут важливе плече колег, які не перестають у мене вірити та підтримувати. І ми разом, як єдиний механізм, працюємо і творимо для розвитку громадянського суспільства України.

Тетяна Бондар

Дуже і дуже давно працюю бухгалтером, відповідаю за сферу фінансів. Але, завдяки тому, що Громадський Простір є таким, як він є, відчуваю, що за весь час роботи тут у мене є можливість не обмежуватися лише роллю бухгалтера. Коли поруч ініціативні й енергійні люди, то хочеться розширювати свої знання, хочеться ініціювати щось цікаве, бачити, як з'являються результати.

Сергій Істелеулов

Моя перша роль полягала в тому, щоб ідеально завершити Портал мрії – і після цього відкрити людям. Але з'явилися все нові пункти завдань, відкриття переносилось. Радив відкривати Портал швидше, аргументуючи: неідеальний Портал буде непогано гармоніювати з неідеальним світом, а ми поступово, відповідно до філософії «кайдзен», намагаємось робити їх обох – і Простір, і світ – кращими... Таким чином, долучився до команди, додалось "винахідництво" – від пошуку методів вирішення нестандартних завдань до розробки корисних опцій для користувачів та інструментів автоматизації рутинних процесів для редакції.

Як Громадський Простір впливає на розвиток громадського сектору?

Віталій Ніщименко

Гадаю, це найавторитетніший ресурс у третьому секторі України. Бездонна скриня можливостей, навчальних матеріалів, позитивних практик, прикладних кейсів та "переможеньок". Це майданчик, де організації можуть розповісти про себе, познайомитися та налагодити містки для плідної співпраці. А ще надзвичайно приємно чути від людей, яких бачиш уперше: "Громадський Простір"? О, я знаю вас, ранок починаю не з кави, а з прочитання вашої розсилки".

Тетяна Бондар

Кожна громадська організація робить свій потрібний внесок у розвиток всього сектору загалом. У кожній є свій напрямок, свої завдання і своя аудиторія. І в цьому секторі Простір є тією організацією, яка завжди готова до підтримки інших.

Слава Сергійчук

Найперше, це унікальна платформа обміну інформацією для всього третього сектору України. Відсутність зайвої жорсткої редполітики. Цінності – в основі інформаційної та комунікаційної складової (що публікуємо, про що розповідаємо, як співпрацюємо та навіть дружимо). Наявність активних та важливих юзерів. Участь нашої команди в безпосередньому висвітленні подій, новин, можливостей, знань, формуванні цілісної картини про Сектор. Та, своєю чергою, – використання Сектором цієї ж таки інформації, необхідної, зокрема, через можливий брак досвіду, скілів тощо. Усі ці фактори є сприятливим ґрунтом для розвитку громадянського суспільства – внаслідок поширення кращих практик.

Наразі команда Громадського Простору, за підтримки Проекту ЄС для розвитку громадянського суспільства, активно оновлює давно відому третьому сектору платформу «Європейський Простір» (www.eu.prostir.ua). У своїй новій стратегії вона фокусуватиме знання, можливості та кращі практики громадських організацій, допомагатиме здобувати нові компетенції, розповідати про свої досягнення та обмінюватись успішним досвідом.

Також на Європейському Просторі можна буде дізнаватись усю актуальну інформацію щодо грантів, освітніх програм, ефективних інструментів роботи та обговорювати стратегії для розвитку громадянського суспільства.

Любов Єремичева

Джерело знань про можливість – поволонтерити, можливість отримати грант, створивши проєкт на важливу для вас тему, дістати знання з тих питань, у яких є прогалини. А ще це шанс побачити третій сектор, як він є: чим живуть організації у сусідній області, хто і які реалізує суспільно важливі проєкти, які нові люди з'являються в активізмі. Це теж дуже важливо для натхнення, для розуміння, що ти не один у полі воїн.

Більшість наших партнерів стають нашими друзями. Коли нам теле-

фонують з питань, які не зовсім стосуються життєдіяльності Порталу, ми ніколи не залишаємо людину без відповіді. Наша команда хоч і невелика, але має велике серце і приязно ділиться своїми промінчиками добра.

Сергій Істелеулов

На Порталі є «База Знань НУО», за яку, зокрема, ми нещодавно отримали нагороду «Піранья Року». У цій базі перебуває одна з найбільш відвідуваних сторінок Порталу: «Як зареєструвати громадську організацію? Маленькі кроки до успішного результату» (створена спільно з ек-

пертами Проекту «Громадяни в дії»). Лише за останні 3 місяці цю покрокову інструкцію прочитало більше 5 тисяч користувачів. І хоча це всього лише 1 % від загальної відвідуваності Порталу – вважаю, що Громадський Простір – не лише центр інфопідтримки, але й центр підтримки експансії третього сектору.

Алла Прунь

Та просто нічого додати, підписуюсь під кожним словом моєї команди. Найкращої у світі команди. Просторуйтесь!

А ще Просторяни просили переказати громадським організаціям, читачам часопису, що дуже вболівають за їхні чудові ініціативи, перетворення у їхніх громадах – і радо запрошують розповідати про них через Портал. Бо бути інформаційно видимими – давати собі шанс на нові можливості. Творіть свої шанси!

*Спілкувався
Даніель Свідерський*

ПУБЛІЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ: зайвий клопіт чи страхування від помилок

Вагомі владні рішення, як на місцевому, так і на загальнонаціональному рівні, зачіпають інтереси багатьох сторін. Комусь конкретне рішення вигідне, іншим же «перекриває кисень».

Світлана Чернецька,
журналістка
«Громадянського суспільства»

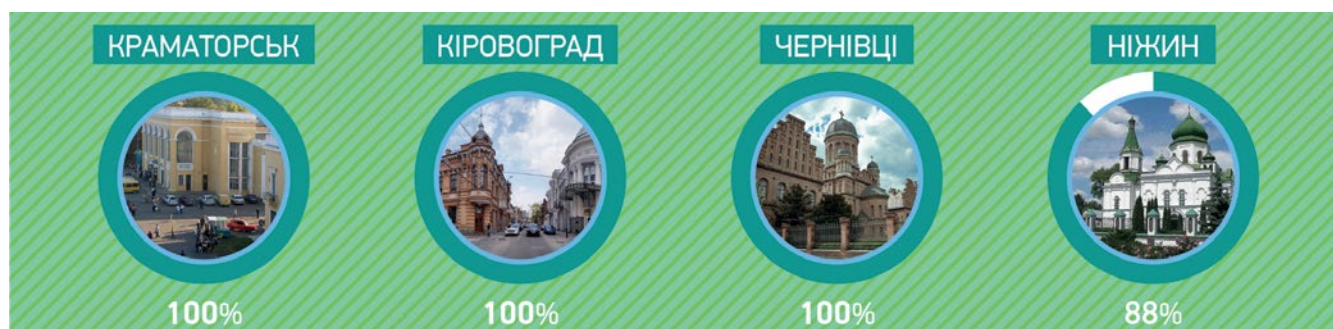
Щоб уникнути конфліктних ситуацій, досягти балансу між позиціями зацікавлених сторін і убезпечити себе від критики та незадоволення населення, існує практика публічних консультацій влади з громадськістю перед ухваленням суттєвих рішень, програм, законодавчих актів. В Україні ця практика теж є, однак закласти єдині стандарти і вимоги для проведення публічних консультацій міг би закон, який наразі очікує черги на розгляд.

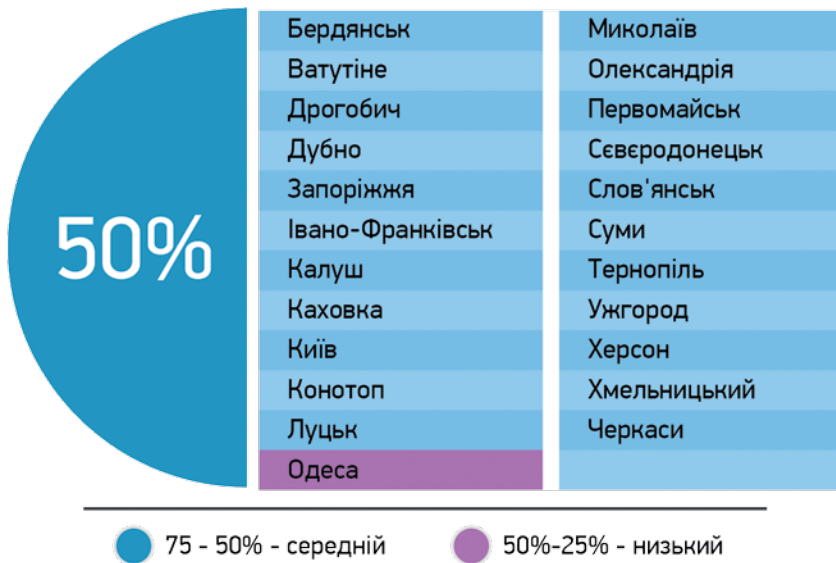
Кому вигідні публічні консультації

Модель представницької демократії вже давно перестала бути ефективною. Тобто ми на виборах віддаємо свій голос за мерів, парламентарів і делегуємо їм всю повноту влади, однак за 4-5 років перебування на посадах вони часто ухвалюють рішення на власний розсуд, і ми, як пересічні громадяни, маємо небагато засобів вплинути на ці рішення. Тож фактично наш вплив на ухвалення рішень є недостатнім.

«Західний світ перейшов від представницької демократії до демократії участі. За цих умов народні обранці мають організувати процес консультацій між зацікавленими сторонами у випадку ухвалення важливих рішень. Таким чином, мер, припустимо, стає модератором дискусії всередині громади. Це стосується багатьох управлінських аспектів: як побудувати систему енергоефективності, або ж як має бути організована система громадського транспорту в місті», – коментує Максим Лациба, директор проекту USAID «Громадяни в дії».

А й справді, альтернатив кожному рішенню є немало. Ось, приміром, з тим же транспортом. Система громадського транспорту може стати повністю чи майже повністю комунальною – як у Вінниці чи Житомирі. Тоді транспорт стає тягарем для міського бюджету, але можна сміливо говорити про стабільність перевезень, відсутність страйків і непередбачених підвищень вартості проїзду, якість послуги і соціальні пільги. Можна ж віддати систему перевезень повністю при-

ватним перевізникам – бюджету міста легше, але це цілковито неконтрольована система з потенційними невіздами на маршрут, спонтанними підняттями цін відповідно «до курсу долара» та іншими типовими проблемами. Коли ж таке рішення приймається не лише владою, а й за участі усіх зацікавлених сторін – перевізників, комунальних служб, громадських активістів, потенційних пасажирів, то й рішення є збалансованим, враховує раціональні пропозиції і зменшує ризик звинувачень з будь-якого боку. Адже кожен мав змогу висловитись і бути почутим.

«Публічні консультації – це процедура, через яку політики мають проводити вивчення позицій всіх зацікавлених сторін. Приміром, під час великого будівництва в місті мають бути враховані думки бізнесу, освітян, молоді, громадського сектору, екологів, тих, хто живе поруч з будівництвом», – каже Максим Лациба.

Експерт наголошує, що публічні консультації з громадськістю – це дуже часто використовувана в світі процедура, якою влада «страхує» свої рішення.

«В Канаді при підготовці рішень чи актив є опція «потребує публічних консультацій». Так от, канадський чиновник при підготовці практично всіх рішень ставить «галочку», що таких консультацій потребує. Таким чином, влада

забезпечує якісну імплементацію рішення та зменшує кількість претензій при його запровадженні. Звісно, це працює лише тоді, коли влада справді працює совісно і хоче покращити свою взаємодію з громадськістю. Якщо ж рішення корупційне – навряд чи у посадовців буде інтерес у його публічному вивченні та обговоренні до моменту ухвалення», – каже Максим Лациба.

Консультації в Україні: несистемно і необов'язково

Публічні консультації в Україні існують вже майже десяток років. Вони регламентуються законодавством щодо регуляторної політики та урядовими постановами.

«Більша частина рішень органів виконавчої або місцевої влади є регуляторними актами. Вже багато років діє і застосовується окрема процедура обговорення містобудівної документації, генпланів міста, планів міської забудови. Є постанова уряду № 555, яка це регулює і передбачає врахування думки мешканців міста та інших зацікавлених сторін», – каже Максим Лациба.

Також порядок публічних консультацій наразі прописаний у постанові № 996 від 2010 року. Вона містить опис процедур і порядок взаємодії влади з громадськістю.

«Постанова є, але низька дисципліна виконання. Бо органи виконавчої влади не хочуть її виконувати. За невиконання ж немає чітких санкцій. Так, за порушення процедури можна оскаржити рішення в суді. Але це час, зусилля, кошти і недовіра до української судової системи», – додає Максим Лациба.

Однак є і друга сторона медалі – пасивність громадян. Переважно пропозицій до рішень в публічному обговоренні не надходить. До прикладу, на сайтах Чернігівської, Чернівецької міських рад, міської ради Кропивницького є безліч рішень, які були ухвалені після проведення процедури публічних консультацій. Майже 90 % з них мають уточнення «Пропозиції та зауважень з боку громадськості не надійшло».

За словами ж Максима Лациби, зазвичай раціональні пропозиції беруться до уваги владою та враховуються при ухваленні рішення. Навіть у таких каверзних і незручних питаннях, як підняття тарифів на перевезення громадським транспортом, адже публічні консультації в Сумах з цього приводу дали на виході компромісне рішення для мешканців, перевізників та влади. Тож активність громадян має дуже суттєве значення.

Загалом же, дослідження «Індекс демократичності міст», проведене експертами проекту «Громадяни в дії», показало, що у більшості міст відсутні процедури консультацій з громадськістю. Здебільшого наявні окремі елементи таких консультацій у формі дорадчо-консультативних органів з фіксованим складом учасників. Проте немає окремого рішення, яке б регламентувало проведення консультацій щодо проекту рішення з широким колом членів територіальної громади.

Тільки у 4 із 48 міст є регламентація консультацій з громадськістю – міста Краматорськ, Кропивницький, Чернівці та Ніжин. У 23 містах консультації відбуваються через посередництво громадських

рад, а не безпосередньо з членами територіальної громади. Результати консультацій підлягають розгляду місцевою радою та врахуванню у 27 містах.

Що змінить закон про консультації

Однак, попри існування процедур, навіть і дієвих, публічні консультації в Україні не є системним явищем. Ухвалення закону про публічні консультації могло б ситуацію змінити.

«Закон цю технологію виводить на вищий рівень регулювання, утвердивши, що всі ці процедури мають стати обов'язковими на місцевому рівні. Наразі публічні консультації на місцевому рівні – за бажанням. Ще одна інновація закону в тому, що депутати Верховної Ради також мають проводити консультації щодо своїх законопроектів. Якщо ж депутат не провів консультацію і його законопроект опинився в комітеті – то публічну консультацію зобов'язаний провести комітет, який цей законопроект розглядає», – пояснює новації Максим Лациба.

Пропонується визначити на законодавчому рівні обов'язок зазначених суб'єктів здійснювати планування та завчасно оприлюднювати інформацію щодо підготовки проектів актів; проводити консультації на всіх етапах формування державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення, підготовки проектів актів; дотримуватися порядку проведення публічних консультацій, визначеного запропонованим законопроектом; звітувати про результати консультацій.

Також законопроектом врегульовуються особливості проведення електронних консультацій та консультацій у формі публічного обговорення; визначаються строки проведення публічних консультацій (15 робочих днів щодо проектів концепцій, стратегій, програм, законів і 15 календарних днів щодо інших проектів актів); передбачається створення суб'єктами влад-

них повноважень інформаційних реєстрів заінтересованих осіб тощо.

Закон про публічні консультації наразі знаходиться на розгляді Комітету з державного будівництва та місцевого самоврядування.

«Загалом я позитивно оцінюю цей законопроект, бо за ним, як за демократією участі, майбутнє. Хоча він містить недоліки і моменти, які потребують доопрацювання. Власне, вважаю, що всі прогресивні сили українського суспільства, які зацікавлені в розвитку публічної політики, мають згуртуватись і переконати депутатів якомога швидше розглянути законопроект», – каже Максим Лациба.

«Білі плями» законопроекту

Недоліки законопроекту відзначають й інші експерти. Зокрема, у висновку Головного науково-експертного управління від 2 лютого 2018 року пропонується відправити законопроект на доопрацювання.

Їхні зауваження загалом зводяться до того, що багато моментів, які стосуються проведення публічних консультацій, не врегульовані або погано врегульовані законом.

Немало зауважень щодо тексту міститься також і в аналізі ОБСЄ, хоча загалом проект закону вони оцінюють позитивно. Зокрема, у висновку ОБСЄ звертається увага на відсутність чіткої процедури відповідальності за порушення порядку проведення публічних консультацій.

«Крім того, систему моніторингу та оцінки публічних консультацій можна було б поліпшити, передбачивши також можливість проведення моніторингу незалежним органом, а також сконцентрувавши її на виконанні положень та процедур», – йдеться у висновку.

Ще одне суттєве зауваження, яке мало б бути врахованим у законі з огляду на те, що вже показало двоякість трактування за відсутності однозначного переліку. Згідно з частиною 6 статті 1 законопроек-

ЗАБЛОКОВАНО

Балта
Біла Церква
Вінниця
Дніпро
Житомир
Ізюм
Кам'янець-Подільський
Ковель
Кременець
Кременчук
Кривий Ріг
Львів
Малин
Могилів-Подільський
Мукачево
Новодністровськ
Полтава
Рівне
Рубіжне
Харків
Чернігів

ту, положення закону не поширюються на «акти, що містять інформацію з обмеженим доступом».

«В ідеалі, таке обмеження повинно мати вузький та чітко визначений характер і поширюватися лише на випадки, коли зачіпаються важливі державні інтереси. Окрім того, якщо термін «інформація з обмеженим доступом» уже визначений в іншому законі (і в такому разі в Законопроект слід включити відповідне посилання), рекомендується пояснити значення і включити юридичне визначення терміну», – наголошують у висновку ОБСЄ.

А й справді, імплементація закону «Про доступ до публічної інформації» показала, що виконавці за відсутності чіткого переліку відносять до інформації з таким грифом всі дані, до яких не мають бажання давати доступ широкому загалу.

Зауважень є немало, однак запровадження загальнообов'язкових публічних консультацій було б дуже позитивним та потрібним для розширення практики демократії участі в Україні та долучення широкого загалу до прийняття рішень, що змінюють наше життя.